

UNIVERSITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra výtvarné výchovy



---

Univerzita Palackého  
v Olomouci

Bakalářská diplomová práce

KUŇ

HORSE

Krmelová Lucie

Výtvarná tvorba se zaměřením na vzdělání

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jedlička David Ph.D

V Olomouci 2022

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní všechny použité zdroje a literaturu.

V Olomouci dne:

podpis:

Upozornění:

Tato práce je doprovodným textem k praktické bakalářské práci na KVV PdF UP.

### Poděkování:

Především děkuji vedoucímu práce Mgr. Davidu Jedličkovi, Ph.D. za cenné rady a dostatek času, který mi při práci poskytl. Nadále jsem vděčná své kamarádce Pavlíně Košákové za korekturu textu.

# OBSAH

Úvod.....	6
1 TEORETICKÁ ČÁST.....	7
1.1 Význam koně ve starověku a jeho umění.....	7
1.1.1 Období prehistorické.....	7
1.1.2 Kultura egyptská.....	9
1.1.3 Kultury Mezopotámie a Babylónu.....	11
1.1.4 Antické období Řecka.....	13
1.1.5 Kultura Etrusků.....	17
1.1.5 Řím.....	18
1.2 Význam koně ve středověku.....	19
1.2.1 Leonardo da Vinci.....	21
1.2.2 Albrecht Dürer.....	21
1.3 Kůň v obrazech malířů 16. a 17. století.....	22
1.3 Motiv koně v obrazech malířů 18. a 19. Století.....	25
1.5 Současní malíři.....	28
1.5.1 Tony O'Connor.....	28
1.5.2 Zsolt Bodoni.....	29
2 PRAKTICKÁ ČÁST.....	30
2.1 Příprava podkladu.....	30
2.2 Koncept práce.....	31
2.3 První obraz.....	32
2.4 Druhý obraz.....	34
Závěr.....	36
RESUMÉ.....	37
Anotace.....	38
Seznam použité literatury.....	39
Seznam obrázků a jejich zdroje.....	42

## Úvod

Ve své bakalářské práci se budu zabývat tematikou koně v umění, jelikož jsou to bytosti, které mě velmi fascinují a v mé tvorbě inspirují. Divokost v srdci, elegance v každém pohybu a nespoutanost v jejich duši. Přišli sem na tento svět ještě před námi, před naší lidskou rasou. Byli svobodní, naprosto volní, a to do chvíle, než je člověk spatřil. Začal je pozorovat, postupně se s nimi sbližovat a po nějaké době si je i ochočil. Ale hlavně měl potřebu je někde zobrazit a zaznamenat pro další generace lidí.

Praktickou část věnuji malbám portrétu vlastního koně, dle fotografických předloh. S mým koněm mě spojuje obrovské citové pouto, jelikož jsme společně kráčeli životem po dobu 8 let do jeho smrti. Jedná se tedy o soubor dvou olejomalb o rozměru 120 × 80 cm, jež zachycují moje osobní pocity a vzpomínky k tomuto koni.

V teoretické části pronikám zpět do historie lidstva a společně tak hledám význam a umělecké ztvárnění koně, včetně jeho symboliky pro dané kultury. Zajímavá je proměna ve využití, kdy v pravěku sloužil kůň pouze pro lov a až za pár desítek tisíc let v nich lidé objevili ohromnou sílu a houževnatost. Z tohoto důvodu je začal člověk domestikovat a využívat pro práci na poli. Jak čas plynul lidé objevili další vlastnosti koně, a to jeho vytrvalost, inteligenci, ušlechtilost těla a učenlivost jeho temperamentu. Po mnohá století byl kůň považován za dar od bohů a symbolem moci, svobody a krásy. Jakmile pronikneme do středověku, využití koně se zde primárně soustředilo v bojích a válkách, avšak i nadále byl nedílnou součástí pro dopravu lidí či přepravu zboží. V dnešní době společnost vyměnila koně za novodobé vynálezy lidstva, a tak své hlavní místo dostal ve sportu či jen jako přítel a společník člověka. Důležité však je si uvědomit, že každá kultura koně vnímala jinak, což dokládají právě symboly a pozůstalé malby, kterým se v textu věnuji blíže.

# 1 TEORETICKÁ ČÁST

## 1.1 Význam koně ve starověku a jeho umění

### 1.1.1 Období prehistorické

O období prehistorickém se dozvídáme především z umění, které po sobě neandrtálský člověk zanechal napříč světem. Nalezené předměty či malby v jeskyních nám poskytují jakýsi náhled do životů tehdejších pravěkých lidí. Dozvídáme se, tak o jejich denní rutině a kultuře. Ačkoliv objevení jeskyní s pravěkými malbami bylo teprve nedávno asi před 150 lety, umění jako takové je podle všeho známo už asi 40 000 let př. n. l. Kone pro pravěkého člověka, v období paleolitu a mezolitu, byly snadnou kořistí, jelikož se pohybovali ve stádech po stepích celé, staré Euroasijské oblasti. Byli loveni až po období magdalénien.<sup>1</sup> Pračlověk, který byl tehdy obklopen jen přírodou a divokými zvířaty, potřeboval přežít a dát život i svým potomkům. Z tohoto důvodu se musel stát lovcem za účelem masa, kosti i kůže.

První velké inspirace pramenily z přírody, která oplývala různými dary a rozmanitostmi, což zapříčinilo zrod umění.<sup>2</sup> Začali tvořit různé rytiny do keramiky či slonoviny a řezby ze dřeva. Nejčastější tematikou pro jejich umění byly zvířecí postavy, lidské postavy byly méně obvyklé. Lze říci, že pravěcí lidé měli skvěle vypozerované koně, jakož i jiná zvířata jako byly sobi, mamuti či bizoni, neboť jejich zobrazení velmi odpovídalo jejich viděné skutečnosti. Malby v nalezených jeskynních odkazují, jak správně dokázali koně zachytit i v různých pozicích. Na malbách jsou často obrysy koňských těl ztvárněny jednou jasně taženou čarou. Tyto čisté linie jasně vystihují určitý druh zvířete, jenž nebyly jen u maleb koní. V jednotlivých malbách bylo též naznačené i uspořádání svalů a kostí v těle zvířat. Tato velmi naturalistická forma zobrazování, zejména koní, pronikala paleolitem až do neolitické doby na většině území. Avšak v severních oblastech nadále toto zobrazování přetrvalo, zatímco v jižních se změnilo a začalo se prosazovat abstraktní a geometrické zobrazování, což úzce souviselo se změnou způsobu života.<sup>3</sup>

---

<sup>1</sup> SVOBODA, Jiří A., Martin FROUZ a Jean CLOTTE. *Počátky umění*. Praha: Academia, 2011. ISBN 978-80-200-1925-7, s. 160, 162.

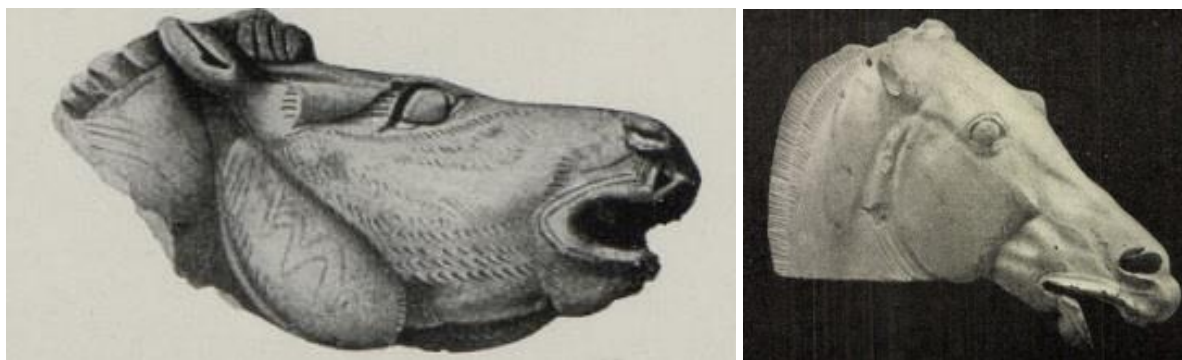
<sup>2</sup> FAURE, Élie. *Dějiny umění: Díl 1. Umění starověké*. Praha: Aventinum, 1927, s. 7-8.

<sup>3</sup> MATĚJČEK, Antonín. *Dějepis umění: Díl první: Umění doby předdějinné a starého věku*. Praha: Jan Štenc, 1922, s. 7.

Stále však není úplně jistý význam těchto uměckých děl a je možné, že nám zůstane i navždy skrytý. Domníváme se, že zobrazení koní i jiných zvířat v pravěkém umění bylo kvůli lovu či lovecké magii či třeba zoomorfního motivu mohlo být užíváno i k hlubším významům, jako možnému totemismu či symbolismu pro jistou oblast.<sup>4</sup>

Mezi nejvíce zobrazované zvířata patřili právě koně, což dokládá nalezených 727 obrazů, především v jeskynních ležících severně od Pyrenejí. Motiv koní se objevuje v mnoha jiných oblastech po světě.<sup>5</sup> Další z kreseb, maleb i rytin koní byly nalezeny v jeskyních Les Combarelles, El Castillo, Hornos de la Peña, Tito Bustillo ve Španělsku. Je třeba si představit, že některé malby koní mohou dosahovat i životních velikostí.<sup>6</sup> Velice působivé malby koní, byly objeveny na skalních stěnách v jeskyni zvané Ekain též ve Španělsku. Tyto malby jsou vzájemně propojeny a zceleny i s rozmanitými skalními výčnělky. Jiná jeskyně stojící za zmínku nazývající se La Garma byla objevena v roce 1995. Ukřývá se v ní kresba černého koně na geometrickém pozadí ze žlutých a červených tvarů. Ovšem ty nejobdivovanější malby se nachází v tzv. Sálu koní v jeskyni Lascaux, v níž vrcholí vliv magdalénské školy, jež zobrazuje koně černých a červených barev.<sup>7</sup>

Z řezbářství se zachovala velmi skutečně zpracovaná podoba koňské řehtající hlavy, která je obvykle srovnávána s koňskými hlavami parthenonského vlysu.<sup>8</sup>



Obr.1 (vlevo): Hlava koně z Mas d'Azil, Museum v Saint-Germain.<sup>9</sup>

Obr. 2 (vpravo): Kůň ze štítu Parthenónu, FEIDIAS, Britské museum, kolem r. 440 př. K.<sup>10</sup>

<sup>4</sup> SVOBODA, Jiří A., Martin FROUZ a Jean CLOTTES. *Počátky umění*. Praha: Academia, 2011. ISBN 978-80-200-1925-7, s. 151-152.

<sup>5</sup> PIJOÁN, José. *Dějiny umění: Umění doby předdějinné a starého věku. I*. Praha: Odeon, 1977, s. 18.

<sup>6</sup> SVOBODA, Jiří A., Martin FROUZ a Jean CLOTTES. *Počátky umění*. Praha: Academia, 2011. ISBN 978-80-200-1925-7, s. 162-163.

<sup>7</sup> PŮTOVÁ, Barbora, Václav SOUKUP a UNIE COMENIUS. *Evoluce člověka a pravěké umění*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010. ISBN 978-80-7290-476-1, s.147.

<sup>8</sup> MATĚJČEK, Antonín. *Dějepis umění: Díl první: Umění doby předdějinné a starého věku*. Praha: Jan Štenc, 1922, s. 8.

<sup>9</sup> Tamtéž, s.209.

<sup>10</sup> FAURE, Élie. *Dějiny umění: Díl I. Umění starověké*. Praha: Aventinum, 1927, s. 118.



### 1.1.2 Kultura egyptská

Vznik egyptské kultury se datuje zhruba od roku 5 000 př. K., jejíž mnohá tajemství nám nejsou doposud známa.<sup>11</sup> Staří egyptané se zabývali hlubší úrovní vnímání reality a světa kolem nich. Bylo pro ně důležité pojednávání o věčnosti a životě po smrti. Kněží se zaobýrali nitrem člověka v rovině přisuzovaných symbolů božství. Tato víra pro ně činila stálou a trvajícím pravdu, jež se nikdy neměla stát pomíjivou.<sup>12</sup>

Ve starověkém Egyptě panovalo propojení mnohých bohů se zvířaty, avšak koním se takového významu a symboliky nedostávalo, jelikož koně na jejich území chovali až kolem 17. století př. K., což už egyptané měli jejich božstva jasně vymezená.<sup>13</sup>

Historické prameny dokládají, že tato Stará egyptská říše, zanikla právě pod kopyty koní barbarských nájezdníků, kteří dalších 100 let Egypt ovládali,<sup>14</sup> avšak díky těmto asijským národům byl tehdy kůň do Egypta přiveden. Pro hordy barbarů, kteří se snad i v sedle narodily, byl kůň velice významný a důležitý pro jejich každý den. Egyptané se od nich naučili i zvyk – vést se ve voze, ačkoliv považovali za nevkus sedět vysoko na koňském hřbetě. Koňská síla byla přisuzovaná vozataji, který měl tu moc koně ovládat dle svého záměru. Kůň se brzy stal symbolem pro vysoce vládnoucí vrstvy panovníků. Byl označován jako „Krásný“, a též zpodobňován v ušlechtilosti svého temperamentu, původu a štíhlé postavy.<sup>15</sup>

Reliéfní práce motivů koní dodržují jemné tvary a linie, jejichž těla jsou zobrazena jako elegantní na vysokých a úzkých nohou. Častokrát se věnují výzdobě postrojů, jež na koních oplývají další „krásou“. Koně v umění bývají znázorňovány především ve spojitosti s vozy a jejich vozataji.<sup>16</sup>

---

<sup>11</sup> MATĚJČEK, Antonín. *Dějepis umění: Díl první: Umění doby předdějinné a starého věku*. Praha: Jan Štenc, 1922, s. 25.

<sup>12</sup> FAURE, Élie. *Dějiny umění: Díl 1. Umění starověké*. Praha: Aventinum, 1927, s. 31-33.

<sup>13</sup> ZAMAROVSKÝ, Vojtěch, Peter ZAMAROVSKÝ a Otakar POK. *Bohové a králové starého Egypta*. Praha: Mladá fronta, 1979, s. 178, 236.

<sup>14</sup> DOBRORUKA, Luděk Jindřich a kol. *Zkrocený vládce stepi*. Praha: Panorama, 1992. ISBN 80-7038-229-5, s.41.

<sup>15</sup> OWUSU, Heike. *Egyptské symboly*. Olomouc: Fontána, 2003. ISBN 80-7336-036-5, s. 281.

<sup>16</sup> DOBRORUKA, Luděk Jindřich a kol. *Zkrocený vládce stepi*. Praha: Panorama, 1992. ISBN 80-7038-229-5, s. 51-52.



Obr. 3: Zobrazení bojovného výjevu, jež ukazuje krále Tutanchamona.<sup>17</sup>

Představu o znázornění koně v malířství nám vymezuje dochovaná malba Růžového koně asi z roku 1 420 př. K.<sup>18</sup> Vyobrazení je velmi schematické a jednoduše pojaté, jasná černá čára určuje obrys koně, jako tomu podobně bývalo v malbách od pravěkých lidí. Z této fresky je zřejmé, že již v Egyptě lidé používali ke zkrocení a vedení koně železná udidla. Otevřená huba koně a rozzuřený jeho výraz nám dává najevo, jak nepříjemné to pro koně bylo.



Obr. 4: Růžový kůň z Canineova hrobu, kolem r. 1420 př. K.<sup>19</sup>

<sup>17</sup> OWUSU, Heike. *Egyptské symboly*. Olomouc: Fontána, 2003. ISBN 80-7336-036-5, s. 281.

<sup>18</sup> PIJOÁN, José. *Dějiny umění: Umění doby předdějinné a starého věku. I*. Praha: Odeon, 1977, s. 124.

<sup>19</sup> Tamtéž, s. 124.

### 1.1.3 Kultury Mezopotámie a Babylónu

Na území mezi řekami Eufratem a TygriDEM se zrodily kultury summerů a akkadů, které považujeme za velmi vyspělé, rovněž jako kulturu egyptskou. Datování se uvádí od 3.tis.př.n.l., avšak v knize J. Piojána se dozvídáme, že: „ V roce 1943 narazili iráčtí archeologové na Chassúnu a tento objev umožnil posunout vznik mezopotámské kultury až do 5.tis.př.n.l.“ I zde vládli králové a působili kněží, kteří střežili a rozvíjeli náboženství a vědu, stejně jako v Egyptě. Objasňují to archeologické nálezy uměleckých artefaktů, ale i objevení jejich 1. písma. Tato oblast byla pod vlivem různých kmenů, což se projevilo i v uměleckém vyjádření, jež je velmi různorodé a rozmanité, plné tvarů a ornamentů.<sup>20</sup>

Assyrské obyvatelstvo je hlavně známo pro jejich vojenské počínání ve válkách. Velkým vítězstvím pro ně bylo poražení Chetitů, čímž se jejich moc upevnila a rozšířila. Vzrostla tím i potřeba mít více koní pro jejich sílu k vojenským účelům. Ve své knize Dobroruka popisuje: „Z jejich realistických reliéfů poznáme, že jejich koně nebyli příliš vysocí, měli mohutné osvalené plece, suché štíhlé nohy s výraznými klouby a dost plochým kopytem a elegantní hlavy se štíchlým profilem, výrazným okem a poměrně silnými čelistmi.“<sup>21</sup>



Obr. 5: Asyrský vozač na válečném voze zapřahnutý za dvěma páry koní.<sup>22</sup>

<sup>20</sup> PIJOÁN, José. *Dějiny umění: Umění doby předdějinné a starého věku. 1.* Praha: Odeon, 1977, s. 163-164.

<sup>21</sup> DOBRORUKA, Luděk Jindřich a kol. *Zkrocený vládce stepi.* Praha: Panorama, 1992. ISBN 80-7038-229-5, s. 56.

<sup>22</sup> HUNTER, Erica C. D., Alan MAIS a Dagmar EISENMANNOVÁ. *Nejstarší civilizace.* Praha: Nakladatelský dům OP, 1996. ISBN 80-85841-30-4, s. 77.

Z dochovaných vyobrazení nadále víme, že užívali pevné a těžké zbroje, jimiž pokrývali nejen sebe, ale i těla a hlavy koní. Nejčastěji koně znázorňovali v záprahu do bojových vozů, nicméně však koňmi ve válkách nešetřili a chovali se k nim velmi tvrdě až bezcitně.<sup>23</sup> Dokazuje nám tak znázornění koní v reliéfu Dobyetí Suz datovaného ze 668 – 626 př. K., jež byl objeven v paláci Aššurbanipala v Ninive. V dolním horizontálním plánu jsou vyobrazeny koně umírající a mrtví, z čehož není patná jakákoliv úcta vůči nim. Kompozičně jsou různě umístěni mezi rozbitými vozy a utápějícím bahnem.<sup>24</sup>

Kůň pro kulturu summerů, stejně jako u akkadů, neměl dostatečného významu ani uznání, zejména od r. 2 500 př. n. l. Summerští králové a vysoce postavení lidé spíše těmito zvířaty opovrhovali, koně se tak na mnoho let stali pro tuto společnost podřadnými. Daleko významějšími se stali osly, kterými se králové nechali přepravovat ve voze. Je známo však, že od r. 1 000 př. n. l. se využití koně opět vrátilo na scénu v podobě válečného zvířete v armádě.<sup>25</sup>

Je nám znám reliéf, který zobrazuje lov na divoké koně, z něj se můžeme domnívat, že honba pro jejich maso stále neskončila. Scéna dost dramaticky vyobrazuje několik koní utíkajících ve cvalu a klusu, kdy někteří z nich jsou i zasaženi velkými šípy do těla, z nichž jeden dokonce i leží mrtev na zemi. Kompozice je nahodilá, nepravidelně zasazená do horizontální roviny.<sup>26</sup>

Churrité byly považováni za národ s výbornými jezdeckými schopnostmi. Zpravidla jsou uváděni pro svoji vítěznou sílu ve válkách, z důvodu dobře vycvičených koní, které opětovaně v umění zobrazovali v záprahu za vozem. Trénovali koně pravidelně, avšak s citem, což bylo v oné době docela ojedinělé.<sup>27</sup>

Z území novobabylonské říše se dozvídáme, že význam koně pronikl do popředí výše k Bohu. Byli jsme seznámeni o tom, že koně vlastnil i bůh Slunce, jež byly spojovány zlatými postroji k vozu. Vody pili z nádob z drahých kamenů a tráva se pro ně kosila srpy ze zlata.<sup>28</sup>

---

<sup>23</sup> DOBRORUKA, Luděk Jindřich a kol. *Zkrocený vládce stepi*. Praha: Panorama, 1992. ISBN 80-7038-229-5, s. 63-64.

<sup>24</sup> GARBINI, Giovanni. *Starověké kultury Předního východu*. Praha: Artia, 1971, s. 66.

<sup>25</sup> HUNTER, Erica C. D., Alan MAIS a Dagmar EISENMANNOVÁ. *Nejstarší civilizace*. Praha: Nakladatelský dům OP, 1996. ISBN 80-85841-30-4, s. 23.

<sup>26</sup> MATĚJČEK, Antonín. *Dějepis umění: Díl první: Umění doby předdějinné a starého věku*. Praha: Jan Štenc, 1922, s. 52, 239.

<sup>27</sup> DOBRORUKA, Luděk Jindřich a kol. *Zkrocený vládce stepi*. Praha: Panorama, 1992. ISBN 80-7038-229-5, s. 63-64.

<sup>28</sup> OPPENHEIM, Adolf Leo a kol. *Starověká Mezopotámie: portrét zaniklé civilizace*. Praha: Academia, 2001. ISBN 80-200-0749-0, s. 148.



Obr. 6: Reliéf zobrazující koně při napájení vodou a člověka kartáčujícího srst, 9. stol. př. K.<sup>29</sup>

Výjev, který představuje péči o koně, nepatří mezi často zobrazované. Podle tohoto reliéfu je zřejmé, že se koním dostávala i pozornost, prostřednictvím kartáčování jejich srsti a napájení vodou. Ačkoliv koně vypadají robustně a do značné míry mají znázorněné i svaly na těle, může se jednat právě o koně válečného typu, a toto opečovávání předcházelo tažením s nimi do války.

#### 1.1.4 Antické období Řecka

Kultura Řecka se rozvíjela od 3 000 př. K. až do 4. století n. l. Řekové objevili „dokonalou krásu“ lidského těla a přírody, což se později stalo velkou inspirací pro renesanční umění. Mnoho vzniklých uměleckých děl bylo ničeno a páleno, zvláště obrazy a sochy. Ovšem víme, že Řekové umění milovali a tvořili jej i pro Římany, avšak od 4. století nastala změna v jejich tématice i ztvárnění, toto období nazýváme helenistické. Umělci nacházeli nová témata, která dosud nebyla nikdy před tím zobrazována.<sup>30</sup>

Koně v této době dosáhli velice vysokého postavení, někteří je považovali i za osobnosti. Pro lid byly ohromně ceněnými zvířaty, které dostávali i svá vlastní jména, jako tomu máme až do dnes. Při vzniku nového státu stál po boku člověka vždy kůň, tím se jméno oddaného zvířete zapisovalo do dějin lidstva již od starověku. Ve společnosti Řeků je vlastnili vysoce postavení a významní lidé, proto se stali jejich symbolem moci. Výstižně to zminuje Dobroruka: „*A třebaže už na světě není tak mnoho císařů, králů a velmožů, koně zůstávají*

<sup>29</sup> HUNTER, Erica C. D., Alan MAIS a Dagmar EISENMANNOVÁ. *Nejstarší civilizace*. Praha: Nakladatelský dům OP, 1996. ISBN 80-85841-30-4, s. 23.

<sup>30</sup> STRONG, Donald Emrys, Radislav HOŠEK a Jan BOUZEK. *Antické umění*. Praha: Artia, 1970, s. 8-9.

*zvířaty královskými, protože kralují v srdcích přemnohých z nás.*<sup>31</sup> Mnohdy byli koním připisovány i nadpřirozené schopnosti, k čemuž sounáleží i to, že byli považováni po dlouhou dobu za božská zvířata darovaná lidem přímo od bohů.

Pro umělce patřilo téma koně vždy k těm nejoblíbenějším a cnostným. Při zobrazování koní ve výtvarném projevu umělci dbali obrovského citu a do děl vkládali svůj největší um.<sup>32</sup> Z antického řecka do dnes přetrvalo jen pár dochovaných maleb a rytin zobrazujících koně, avšak vyobrazená spřežení koní se nám dochovalo hojně například na malbách či rytinách na keramice.

Vozy za koňmi už neslouží jen pro účely bojovné, ale v tomto období se rozvíjejí i různé soutěže a závody. Lidé si povšimli, jak dokáže být kůň pro ně mocným spojencem, jak je výborně obratný, rychlý a silný, což se jim zhodilo pro tyto disciplíny. Ovšem vlastnosti koně mohly být ještě více projeveny, jakmile se člověk posadil přímo na jejich hřbet, tím se člověk stává „větším a mocnějším“.<sup>33</sup>

Nepatrné množství maleb a rytin ukazuje, že jezdci seděli přímo na holém hřbetu koně či měli pod sebou jen slabou podušku. Jezdci jsou zobrazováni s bosíma nohama a koně mají nad hlavou ohlávky nebo mnohokrát i uzdy. Jak zmiňuje ve své knize Dobroruka: „... *roubíky po stranách huby koně přidrží udidlo a výraz koně ukazuje, jak je mu to nepříjemné.*“<sup>34</sup> Avšak to není první zmínka, o těchto bolestných „pomůckách“ pro lepší ovladatelnost, jelikož jak popisují výše v textu, již v Egyptě jsou na obrazech znázorněny tyto udidla v hubách koní.



Obr. 7: Malba Chalkidské vazy.<sup>35</sup>

<sup>31</sup> DOBRORUKA, Luděk Jindřich a kol. *Zkrocený vládce stepi*. Praha: Panorama, 1992. ISBN 80-7038-229-5, s. 62.

<sup>32</sup> Tamtéž, s. 59-61.

<sup>33</sup> Tamtéž, s. 56.

<sup>34</sup> Tamtéž, s. 56.

<sup>35</sup> MATĚJČEK, Antonín. *Dějepis umění: Díl první: Umění doby předdějinné a starého věku*. Praha: Jan Štenc, 1922, s. 270.



Pozornost umělců se soustředila i na různé dekorace, ozdoby, které měli koně na postrojích nebo také na vozech. Je třeba zmínit, že od těchto starověkých civilizací se nám malby dochovaly i s barevným provedením. Fresky na stěnách jsou vystiženy od světlých tónů až po tmavě hnědé, které se zřídka objevují na nohou koní.<sup>36</sup>

Značně důležitý obraz pro dobu antického Řecka je scéna bitvy Alexandra Velikého s Dareiem u Issu. Původní obraz maloval umělec známý pod jménem Filoxenos. Tento slavný obraz je nám znám především z jeho kopie mozaiky, kterou dnes nalezneme v museu v Pompejích. V obraze je zachycen moment, kdy Alexandr sedí na jeho mohutném koni a společně tak napadají Darea, který přijel ve voze, jež se poté snaží zachránit a uprchnout na koni. Tento kůň je v obraze natočený pozadím k divákovi a lze si povšimnout, jak koně zadržuje před útekem člověk – podkoní. Je to ohromující scéna plná emocí a „živosti“ ve tvářích hrdinů. Kůň zde symbolizuje sílu, vítězství, svobodu a rychlost uniknout před nebezpečím. *„Kolorit obrazu však nebyl asi závislý na originálu, nýbrž byl vytvořen v duchu pozdní doby, v souhlase s novým materiálem a technikou nového díla.“*<sup>37</sup>



Obr. 8: Alexandrova bitva u Issu, Mosaika z Casa del Fauno v Pompejích, Mus. v Neapoli.<sup>38</sup>

<sup>36</sup> DOBRORUKA, Luděk Jindřich a kol. *Zkrocený vládce stepi*. Praha: Panorama, 1992. ISBN 80-7038-229-5, s. 56-57.

<sup>37</sup> MATĚJČEK, Antonín. *Dějepis umění: Díl první: Umění doby předdějinné a starého věku*. Praha: Jan Štenc, 1922, s. 136, 317.

<sup>38</sup> Tamtéž, 1922, s. 317.

Ukázka další malby, nejspíše od řeckého malíře, se nám dochovala na sarkofágu z Targiunie. Výjev vyobrazuje čtyřspřeží bílých koní, kteří táhnou vůz s amazonkami, je částečně zachován i s barevnými plochami, které výborně vyjadřují světlo a stín v celém obraze. Je třeba zmínit, že jsou zde použity i perspektivní zkratky. Amazonky jsou v řecké mytologii, zobrazovány jako postavy bojovných žen se svými mocnými koňmi.<sup>39</sup>

Malířství nadále bylo hodně soustředěno na výzdobu keramických nádob a váz. Scény vyobrazené na těchto hliněných nádobách bývali zasazeny do pásů po obvodu nádoby. I zde mezi hlavní motivy patří koně s jezdci či vozíky. Anatomie koní i lidí byla pokročilá ve znalostech, což se promítlo v zobrazení jejich těl, která byla malována pomocí štětců černou a bílou fermeží.<sup>40</sup>

Z období řeckého umění jsou nám známy i bájní tvorové, jejichž symbolika je dodnes používána, ovšem zřídka v původním významu. Některé z fantazijních stvoření jsem popisovala již výše v textu a jako dalšího bych zmínila jednorozce. Koně symbolizujícího ženskost a lůnu na nebi, jehož roh značí vítězství mužské síly nad tou ženskou.<sup>41</sup> Dalším bájným tvorem je Pegas, znázorňovaný jako kůň s křídly, jež sdělují svobodu a možnost létat, což byla lidská touha. Tohoto koně podle bájí zkrotila zlatá uzdečka od bohyně Athény a na svět se zrodil z krve Medúzy.<sup>42</sup> Jezdil na něm Bellerofón, syn boha Poseidóna, díky němuž zvítězil v mnohých soubojích, a to i nad válečnými amazonkami.<sup>43</sup> V neposlední řadě patří mezi bájná zvířata kentauři. Jedná se o mystické postavy, s částí těla koně i člověka, vyjadřující únosce žen.<sup>44</sup> Nadále symbolizují divokost a dravost v povaze muže, kteří byli hnáni hlavně svými neskrotnými pudy a touhami po ženách i alkoholu. Zobrazováni jsou často i ve spřežení Dionýsové, v boji s Lapithy a leckdy i s lukem v jejich ruce.<sup>45</sup>

---

<sup>39</sup> STRONG, Donald Emrys, Radislav HOŠEK a Jan BOUZEK. *Antické umění*. Praha: Artia, 1970, s. 127.

<sup>40</sup> MATĚJČEK, Antonín. *Dějepis umění: Díl první: Umění doby předdějinné a starého věku*. Praha: Jan Štenc, 1922, s.96-97.

<sup>41</sup> FONTANA, David, Hannah FIRMIN a Ivan NĚMEČEK. *Tajemný jazyk symbolů: názorný klíč k symbolům a jejich významům*. Praha: Paseka, 1994. ISBN 80-85192-91-8, s. 86.

<sup>42</sup> Tamtéž, s.109.

<sup>43</sup> MARTIN, René, Jiřina PERGLOVÁ a Věra HRUBANOVÁ. *Slovník řecko-římské mytologie a kultury*. Praha: EWA, 1993. ISBN 80-85764-02-4, s. 60-61.

<sup>44</sup> MATĚJČEK, Antonín. *Dějepis umění: Díl první: Umění doby předdějinné a starého věku*. Praha: Jan Štenc, 1922, s. 115.

<sup>45</sup> FONTANA, David, Hannah FIRMIN a Ivan NĚMEČEK. *Tajemný jazyk symbolů: názorný klíč k symbolům a jejich významům*. Praha: Paseka, 1994. ISBN 80-85192-91-8, s. 99-100.



### 1.1.5 Kultura Etrusků

Etruský národ byl datován od 8. st. př. n. l. rozšířeným na území středu Itálie. Jejich umění se neslo po vzoru starořeckého, avšak postupně se přetvářející v prvky realismu. Navíc Etruskům nebyla cizí ani řecká mytologie, ačkoliv se do Itálie dovážely řecké vázy. Domníváme se, že právě proto se staly témata maleb oné keramiky inspirací pro malířství Etrusků. Především ja nám známe z nálezů ve hrobech, kde se dochovaly malby na zdech.<sup>46</sup>



Obr. 9: Závod vozů, freska, š. 148 cm, hrobka colle Capuccini, Chiusi, okolo r. 450 př. K.<sup>47</sup>



Obr. 10: Nástěnná malba, hrobka Campana ve Vejích.<sup>48</sup>

<sup>46</sup> MATĚJČEK, Antonín. *Dějepis umění: Díl první: Umění doby předdějinné a starého věku*. Praha: Jan Štenc, 1922, s. 148-150.

<sup>47</sup> STRONG, Donald Emrys, Radislav HOŠEK a Jan BOUZEK. *Antické umění*. Praha: Artia, 1970, s. 122

<sup>48</sup> MATĚJČEK, Antonín. *Dějepis umění: Díl první: Umění doby předdějinné a starého věku*. Praha: Jan Štenc, 1922, s. 330.

Freska na druhém obrázku dokládá, že lidé objevili další přednost koní, a to lásku k lidským dětem, jež můžeme vidět na vyobrazené scéně dítě sedícího na koňském hřbetu. Kůň vypovídá o velmi ušlechtilém těle na vyhublých a vysokých nohou. Je zde zpodobněn v celé své přirozené kráse, až na vyjimku, kterou je uzdečka na hlavě. Ovšem, i tak je z malby cítit harmonie, radost a přirozená úcta ke koni. Celý výjev je dozdoben dekorativními prvky spirál a puntíků.

### 1.1.5 Řím

Již v dobách říše římské bylo vlastnictví a jízda na koni značnou příčinou odlišnosti lidí ve společnosti. Koně nevlastnili pouze vládcové, ale i úředníci, obchodníci a všichni ostatní, kteří patřili k vyšší vrstvě bohatých lidí.<sup>49</sup> Kůň nadále symbolizoval v jejich životech jistou svobodu a moc.

Je známo, že o své jedince pečovali velmi láskyplně a vážili si jejich vlastností, téže se dozvídáme, že Gaius Julius Caesar měl svého koně přímo ze svého vlastního chovu a sám si jej obsednul a vycvičil. Lidé jeho koně nazývali nezkrotným, ale on byl pouze velmi věrný svému „pánovi“. Caesar nechal pro něj dokonce i vybudovat v Římě pomník. Další římský velikán své doby císař Gaius Galigula měl svého vlastního koně o nějž abnormálně pečovala jež se zapsal do historie pod jménem Inicitata. Císařova láska k tomuto koni byla projevena v podobě zařízení stáje, která byla celá z mramoru a jeho džlab byl zbudován ze slonoviny. Jakmile kůň potřeboval klid na spánek, lidé v okolí museli dodržovat „noční klid“. Udělal i obřad před zraky celého dvora, když oženil jež s klisnou. Lze si povšimnout, že svého koně považoval za osobnost rovnou člověku, ačkoliv chtěl jmenovat Inicitatu i konzulem.<sup>50</sup>

Římské umění velice úzce souviselo s uměním talentovaných Řeků, to zapříčinilo jejich zaměstnávání u vysoké vrstvy patricijů, kteří dychtily po oných malbách. Ovšem Římané docílili vlastních uměleckých tradic, které se pyšnily portréty a návratem k historickým příběhům<sup>51</sup> a zobrazováním bájných tvorů. Kupříkladu vyobrazení vodních koní zapřažených ve voze samotného Neptuna, jež známe z Neptunových lázní ze 2. století

---

<sup>49</sup> DOBRORUKA, Luděk Jindřich a kol. *Zkrocený vládce stepi*. Praha: Panorama, 1992. ISBN 80-7038-229-5, s. 64.

<sup>50</sup> Tamtéž, s. 60.

<sup>51</sup> STRONG, Donald Emrys, Radislav HOŠEK a Jan BOUZEK. *Antické umění*. Praha: Artia, 1970, s. 137-138.

n. l. na černobílé mozaice.<sup>52</sup> Marin René popisuje Neptuna ve svém Slovníku: „Byl ztotožněn s řeckým Poseidónem, a tak se stal bohem moře, ochraňující lodníky a rybáře.“<sup>53</sup>

Další zmínku o koňském spřežení máme vyobrazenou v reliéfu, taktéž ze 2. stol. n. l. Jedná se o scénu zvanou Triumfální průvod, jsou v ní vyobrazeni i jezdci jedoucí přímo na hřbetu koní.<sup>54</sup> Reliéfy často zobrazují válečná tažení, bitvy a vítězství. Příkladem může být nejstarší historická scéna bitvy, v níž byl poražen makedonský král Perseus. Toto dílo zřejmě vytvořil řecký umělec helénistického období.<sup>55</sup>

## 1.2 Význam koně ve středověku

Období středověku se uvádí od 5. století do 15. století po rozpadu říše římské r. 476 a následně jejího rozdělení na západořímskou a východořímskou oblast zvanou Byzanc.<sup>56</sup> Téměř po celém světě probíhaly války vyvolané zejména náboženským nátlakem, což se projevilo v obrovském rozpínání křesťanství po světě, jenž usilovalo o jednotu bez rozdílů mezi lidmi.<sup>57</sup>

Svět byl po mnoho let ve zmatku bojů, kdy rytíři někdy ani nevěděli za co bojují. Zvrat nastal s ustanovením rytířského kodexu, jež jim stanovil pravidla a povinnosti. Jednalo se především o bohaté šlechtice či vládcy královských družin, kteří po svém pasování museli slíbit věrnost svému vládci a čest na bojištích. Kůň pro rytíře hrál nezastupitelnou roli v jejich dalekých cestách i válečných konfliktech.<sup>58</sup> Teprve po dobytí Jeruzaléma (1. „křesťanskou výpravou“), začaly vznikat rytířské řády.

Doba středověku nebyla pro lidi příliš příznivá, což se projevovalo i na úctě ke koním, kterým se dostávalo drsného zacházení. Nově jsou nám známé ostruhy a kovový nánosník na ohlávce, což lidem dávalo značně vyšší kontrolu nad jejich koňmi.<sup>59</sup> Tyto lidské „vylepšováky“ pro jejich ovládnutí, koním způsobovaly značné bolesti, což je zřejmé

---

<sup>52</sup> STRONG, Donald Emrys, Radislav HOŠEK a Jan BOUZEK. *Antické umění*. Praha: Artia, 1970, s. 163.

<sup>53</sup> MARTIN, René, Jiřina PERGLOVÁ a Věra HRUBANOVÁ. *Slovník řecko-římské mytologie a kultury*. Praha: EWA, 1993. ISBN 80-85764-02-4, s. 169.

<sup>54</sup> STRONG, Donald Emrys, Radislav HOŠEK a Jan BOUZEK. *Antické umění*. Praha: Artia, 1970, s. 169.

<sup>55</sup> Tamtéž, s. 137-138.

<sup>56</sup> DUŠEK, Jaromír. *Kůň ve službách člověka: středověk*. Jílové u Prahy: Apros, 1995, s. 5.

<sup>57</sup> BIDLO, Jaroslav. *Kultura byzantská: její vznik a význam*. Praha: Jos. R. Vilímek, 1917, s. 13.

<sup>58</sup> DOBRORUKA, Luděk Jindřich a kol. *Zkrocený vládce stepi*. Praha: Panorama, 1992. ISBN 80-7038-229-5, s. 67.

<sup>59</sup> Tamtéž, s.69-70.

z dochovaných maleb a reliéfů z téže doby. Koně však nevlastnili jen rytíři, ale také vládcové a jiní výše postavení hodnostáři. V Byzantské říši byla výsada císařů a kněží jezdit zásadně jen na bílých koních, kteří tak složili jako dokonalý „doplňek“ k vlastní prezentaci moci, síly a přepychu, jež značně upevňovali i koňské postroje oplývající zlatem.<sup>60</sup>

Do 7. století, zejména v Byzantské říši, byly pro lidi velmi oblíbené hry a vozatajské závody v hippodromech, kde koně dostávali velkého významu a v případě vítězství i úcty. Do hřív a postrojů se jim zaplétaly perly a podkovy oplývaly zlatem. Dostávali i pamlsky jako pistácie, datle či fíky. Z této perspektivy se špatně neměli, oproti tomu bylo hůře koním rytířským, jak jsem již zmínila. Další vznikající zábavou, především pro šlechtu, byly rytířské turnaje,<sup>61</sup> v nichž se znamenitě projevilo umění, jak ukazují dochované obrazy naznačující scény těchto závodů. Každý kůň byl oděn do pokrývky s určitou symbolikou, jak tomu můžeme vidět na fresce malované známým malířem Simonem Martini, kde zachycuje sienského vojevůdce Gudio Ricci (r. 1328). *„Kůň pokrytý ceremoniální pokrývkou heraldickou symbolikou je v typu končetin lehčí. Obraz byl vztupem do renesančního období v Itálii, charakteristického vznikem četných jezdeckých soch.“*<sup>62</sup>

Častá scéna opomíjená v období středověkém, vystihovala sv. Jiří v boji s drakem. Kůň, kterého měl sv. Jiří byl ztělesněnou silou a bojovností člověka, jak to vystihuje například obraz od Bernarda Martorelliho.<sup>63</sup>

S nástupem renesance se motiv koně odproštuje od náboženských a vojenských scén. Ztvárnění se proměňuje více k realistickému pojetí, v důsledku zkoumání anatomie těla. Jde především o pochopení a zachycení tvaru těla proměňujícího se při pohybu.<sup>64</sup>

---

<sup>60</sup> DUŠEK, Jaromír. *Kůň ve službách člověka: středověk*. Jílové u Prahy: Apros, 1995, s. 7-8.

<sup>61</sup> Tamtéž, s. 11-13.

<sup>62</sup> Tamtéž, s. 19.

<sup>63</sup> Tamtéž, s. 229.

<sup>64</sup> Tamtéž, s. 223-224.

### 1.2.1 Leonardo da Vinci

Leonardo da Vinci patřil mezi mistři ve znalosti a provedení anatomického těla, což se projevilo například u studie obrazu znázorňující bitvu u Angihari či skici Boha Neptuna s jeho čtyřspřežím vynořující se z moře. J. Dušek dále ve své knize uvádí: „... studie k pomníku Gian Giacoma v Trivulzii (r. 1511), v níž v několika proměnách hledá původnost i symboliku určujícího motivu.“ Snad jeho prvotní vyobrazení koní bylo v obraze Klanění tří králů. Jiné návrhy odkazují i na jezdeckou sochu Francesca Sforzy.<sup>65</sup> Koně v jeho obrazech dominují často dramatickým výrazem, což vyjadřuje umělcův osobitý rukopis.



Obr. 11: Návrh Neptuna a čtyřspřeží koní, LEONARDO DA VINCI, úhel na bílém papíře, r. 1504.<sup>66</sup>

### 1.2.2 Albrecht Dürer

Anatomickému a velmi detailnímu zobrazování koně se věnoval též Albrecht Dürer, jež tvořil ke konci 15. století. Z jeho rytiny známé jako Rytíř, smrt a ďábel máme snad naprosto přesně zpodobněného rytířského koně oné doby.<sup>67</sup> Celý výjev působí dynamickým dojmem s precizní realistickou propracovaností. Dle této rytiny usuzujeme, že koně měli uzdy s pákovými udily, což při špatném zacházení a s „těžkou rukou“ jezdce je pro koně extrémě

<sup>65</sup> DUŠEK, Jaromír. *Kůň ve službách člověka: středověk*. Jílové u Prahy: Apros, 1995, s. 224.

<sup>66</sup> PEČÍRKA, Jaromír. *Leonardo da Vinci*. Praha: Odeon, 1977, s. 62.

<sup>67</sup> DUŠEK, Jaromír. *Kůň ve službách člověka: středověk*. Jílové u Prahy: Apros, 1995, s. 226.

bolestivé. Více známé dílo od Dürera jsou Apokalyptičtí jezdcí a dle J. Duška mají navíc i význam hipologický. Jde o čtyři koně s jezdci, z nichž tři symbolizují život a čtvrtý smrt. Smrt je vyjádřena na plavém hubeném koni na pokraji svých sil, oproti tomu koně nesoucí jezdce života jsou bujní a zobrazení ve cvalu. „, *První jezdec na bělouši třímá v ruce lučičtě a symbolizuje tak dobývání, druhý na ryzáku s taseným mečem symbolizuje obranu, třetí s váhami v ruce představuje spravedlnost.*“<sup>68</sup>

### 1.3 Kůň v obrazech malířů 16. a 17. století

Chov koní se rozrůstal a v důsledku událostí se proměňovalo i jejich zobrazení v malířství. U nás za své doby Rudolf II. založil rozsáhlý chov koní v Kladrubech.<sup>69</sup> Každý zámožný rod, jež choval koně, nabídl významu ve společnosti a patřičně si jejich temperamentu a podoby cenil. Zřejmě i proto se v těchto stoletích rozvinula především malba jezdeckých portrétů.

Velký malíř Tizian byl požádán německým císařem a králem španělska Karlem V., aby jej portrétoval. Namaloval pro něj jezdecké portréty, jež zpodobňovaly císaře s koněm vždy v podobné fázi postoje koně. Na jednom obraze je císař vyobrazen, jak jede na černém, bujném vraníkovi a na druhém jej zachycuje na bělošouvi. Kůň zpodobňuje dokonalost, krásu a pýchu těchto vysoce vládnoucích vrstev ve společnosti, jež takto dávají okolí naodiv.<sup>70</sup>



Obr.12: Jezdecký portrét Karla V., TIZIAN, olej na plátně, 332 × 279, Madrid, r. 1548.<sup>71</sup>

<sup>68</sup> DUŠEK, Jaromír. *Kůň ve službách člověka: středověk*. Jílové u Prahy: Apros, 1995, s. 227-228.

<sup>69</sup> Tamtéž, s. 73.

<sup>70</sup> Tamtéž, s. 231.

<sup>71</sup> KRSEK, Ivo. *Tizian*. Praha: Odeon, 1976, s. 42.



Podobně i Rubens ve svých obrazech se věnuje jezdeckým sochám, tak tomu dosvědčuje jeho malba Vévody z Lermy, kde sedí na krásném bujném koni. Jako spousta umělců před ním se nadále ještě věnoval samotné symbolice koně v motivech řeckých bájí. Znamé jsou olejomalby jako Únos dcer Leukippových, Bitva Amazonek, atd.<sup>72</sup> Koně malované jeho rukou jsou plní vnitřní svobody, jež jsou znázorněni s rozevlátou hřívou a ocasem.



Obr. 13: Jezdecký portrét vévody z Lermy, RUBENS, olej na plátně, 283 × 200, Madrid, r. 1603.<sup>73</sup>

Velkým malířem španělska byl Diego Velazquez, který tvořil v dobách vrcholného baroka. Namaloval mnoho jezdeckých portrétů významných osobností, v nichž vyjádřil oné prestižnější postavení nejen pro společnost a kůň má v nich svoji nezastupitelnou symboliku vyznačující jejich moc a přepych. Byl ním zpodobněn Baltasar Carlos jako malý pětiletý princ na svém koni, a to hned na dvou plátnech. Mezi další umělci malby patřili jezdecké podobizny Filipa III., Markéty Rakouské, Isabely Bourbonkové a Filipa IV., z nichž nejvíce proslulým se stal jezdecký portrét Filipa IV., který v té době malíře řádně odměnil a s dílem

<sup>72</sup> KRSEK, Ivo. *Petrus Paulus Rubens*. Praha: Odeon, 1990. ISBN 80-207-0130-3, s. 12-13, 37, 39.

<sup>73</sup> Tamtéž, s. 13.

byl naprosto spokojený. Všechny tyto čtyři práce vznikaly v rozmezí let 1634 – 1635.<sup>74</sup> Velazquéz koně zpodobňuje často ve vzpínání nebo s jednou nohou vysoce nakročenou, což může symbolizovat vyšší moc a eleganci rodu, navíc nohy koní jsou malovány se značně viditelnými svaly. Nadále v malbách jezdeckých portrétů významných žen, značí mohutnost jejich bohatě zdobeného šatu, jež z velké části překrývá koni hřbet.

Pozoruhodným malířem jezdeckých portrétů byl i A. van Dyck, jehož prvky zabíhaly až k manýristické malbě, a to především na obraze s výjevem jezdeckého portrétu Karla I.<sup>75</sup>



Obr. 14: Jezdecký portrét Filipa IV., VELAZQUÉZ.<sup>76</sup>

<sup>74</sup> GUDIOL, José a Libuše PROKOPOVÁ. *Velázquez: 1599-1660*. Praha: Odeon, 1978, s. 136, 181.

<sup>75</sup> DUŠEK, Jaromír. *Kůň ve službách člověka: středověk*. Jílové u Prahy: Apros, 1995, s. 234.

<sup>76</sup> GUDIOL, José a Libuše PROKOPOVÁ. *Velázquez: 1599-1660*. Praha: Odeon, 1978, s. 156.



### 1.3 Motiv koně v obrazech malířů 18. a 19. Století

Během následujících etap se malířství proměňuje a vzniká mnoho stylů a nová umělecká pojetí. Nadále mezi stálé náměty pro malbu patřily jezdecké portréty, jež mezi jinými malíři je ztvárňoval například španělský malíř Francesco Goya či Jacques-Louis David, který převážně maloval v klasicistním stylu. Od J. L. Davida je nám dobře známý obraz Napoleona Bonaparta překračujícího Alpy.<sup>77</sup> I v této době obrazy představující tyto jezdecké portréty, symbolizují hojnost moci či bujnou sílu panovníků, vojevůdců a jiných významných lidí v oné společnosti.

Nastupující romantismus, který překonal dosavadní způsoby klasicistní malby, dával umělcům svobodu a možnost projevit jejich vnitřní individualitu.<sup>78</sup> Motiv koně ztvárněné malíři se též proměnil a podle mého názoru je výborně vystihl v obrazech malíř Théodore Géricault, jenž prostřednictvím malby vyjadřoval vše, co tehdy bylo typické pro francouzský romantismus. Jeho niterní vášeň se projevovala hlavně v malbě koní, jak zmiňuje R. Muther: „Protože byli tak silní a nezkrotní, miloval divoce uhánějící koně.“<sup>79</sup> Jeho obrazy je zachycovali v dostizích pod vedením žokejů, kde koně v trysku podpořil navíc i barvami a přidal tak do prudkosti celé kompozice. Nadále se v jeho motivech objevují soupeřící koně či volně běžící přírodou, avšak vždy z obrazů jde cítit síla a nespoutaná touha po svobodě. Na mnohých obrazech koně portrétoval či je maloval stojící ve stáji. Portréty koní představují ušlechtilost, sílu a moc udělat cokoli, jež vyvěrá z podstaty jejich bytosti. Tématikou koně byl Géricault podle J. Pijoána posedlý a v životě se s tímto zvířetem vzájemně propojovali. Avšak živoucí bytost koně se stala pro něj osudnou, jelikož zemřel právě při pádu z něj.<sup>80</sup>

---

<sup>77</sup> PIJOÁN, José. *Dějiny umění*. 8. Praha: Odeon, 1990. ISBN 80-207-0888-X, s. 138, 141.

<sup>78</sup> Tamtéž, s. 183.

<sup>79</sup> MUTHER, Richard. *Dějiny malířství: III. svazek 18. a 19. století*. Praha: F. Šimáček, 1911, s. 139.

<sup>80</sup> PIJOÁN, José. *Dějiny umění*. 8. Praha: Odeon, 1990. ISBN 80-207-0888-X, s. 186.



Obr. 15: Hlava koně, GÉRICAULT, olejomalba.<sup>81</sup>

S podobným citem k malbě koní přistupoval i jeho současník, přítel a malíř Eugène Delacroix, který rovněž patřil k předním představitelům francouzského romantismu. Jeho motivy koní se vyznačují, taktéž vášní, zuřivostí a dramatickostí ve scénách, v nichž zároveň figurují elegantně a nespoutaně prostřednictvím pohybu jejich těl či často rozevláté hřívy.<sup>82</sup>

V anglickém romantismu se zvláště soustředilo na motiv koně, kdy byl v malířství považován za speciální. Kůň byl tehdy součástí prostředí anglického venkova, ale především byl důležitý pro pořádané lovecké hony, k nimž inklinovali zvláště aristokraté. Takovéto scény ve svých obrazech zachytil například Hamilton, Morland. Ovšem oblíbené byly i jiné sporty, jako třeba závody a dostihy, nimiž se inspiroval pro některé malby George Stubbs.<sup>83</sup> Pro tohoto malíře 18. století se kůň stal značně oblíbeným tématem pro vznik mnoha obrazů, které umělce proslavily. Měl detailní znalosti týkající se anatomie jejich těla, jež získal prostřednictvím vlastní přítomnosti na pitvách, a které tak dále přenesl do obrazů. Jeho malby dokonale ztvárňují koně v realistickém podání, zejména plemeno anglického plnokrevníka, a to v různém prostředí a pohybu jemu přirozeném, však vždy s jistým okouzlením či úctihodným citem k těmto ušlechtilým tvorům.<sup>84</sup>

<sup>81</sup> Géricault. <https://www.slavneobrazy.cz/gericault-theodore-hlava-kone-ido-13893> [online]. [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.slavneobrazy.cz/gericault-theodore-hlava-kone-ido-13893>

<sup>82</sup> PIJOÁN, José. *Dějiny umění. 8.* Praha: Odeon, 1990. ISBN 80-207-0888-X, s. 186.

<sup>83</sup> Tamtéž, s. 80.

<sup>84</sup> BECKETT, Wendy. *1000 nejkrásnějších obrazů historie.* Praha: Knižní klub, 2001. ISBN 80-242-0667-6, s. 446.



Obr. 16: Klisny a hříbata pod velkými duby, STUBBS, olej na plátně, 99 × 187 cm, soukromá sbírka, kolem r. 1764 – 68.<sup>85</sup>

V roce 1911 vzniklo v Mnichově sdružení umělců pod názvem Der Blaue reiter, které v překladu znamená Modrý jezdec. Jedním z členů této skupiny byl Franz Marc, milovník zvířat, především koní, kteří se stali oblíbeným námětem pro jeho tvorbu. Přičemž si lze povšimnout, jak tento motiv vnímal zcela odlišně v porovnání s umělci, jež jsem zmínila výše v textu. Hledal podstatu ve tvarové formě, kterou opodstatňoval i jakousi symbolikou barevných tónů.

Víme, že prostřednictvím známosti s umělcem Kandinským se postupně přiklonil k abstrakci. Jeho první díla s motivem koní jsou známá pod názvy Červení koně, Modří koně.<sup>86</sup>

---

<sup>85</sup> BECKETT, Wendy. *1000 nejkrásnějších obrazů historie*. Praha: Knižní klub, 2001. ISBN 80-242-0667-6, s. 446.

<sup>86</sup> PIJOÁN, José a Lenka BYDŽOVSKÁ. *Dějiny umění. 9*. Praha: Knižní klub, 2000. ISBN 80-7176-764-6, s. 267.

## 1.5 Současní malíři

### 1.5.1 Tony O'Connor

Mezi malíře dnešní doby, jež zobrazují motiv koně, patří Tony O'Connor, který se nechává unášet láskou k nim, a tudíž se v jeho tvorbě stali nejčtetnějším námětem pro malby. Narodil se v roce 1977, čímž se řadí mezi umělce poválečné a současné.<sup>87</sup> Pochází z hrabství Kerry, odkud mu po sedm generací koluje kovářská krev, a tím i vztah ke koním samotným. Za svoji kariéru, již vystavoval v mnohých galeriích a své obrazy stále prodává i na aukcích. Dnes jsou jeho obrazy součástí soukromých a firemních sbírek po celém světě. Při procesu práce je ovlivněn mistry z renesance, a to Michelangelem a Da Vincim.<sup>88</sup> Mě samotnou už několik let jeho obrazy fascinují, ačkoliv jsou jednak velmi realisticky pojaté, navíc podány s neskutečně živou barevností a s jistým kouzlem pro jejich přirozený pohyb. Barvy, které pro malbu používá jsou akrylové a olejové, jež nanáší v plochách či skvrnách jemně pronikající do jiných tónů barev. Téměř v každém obraze jsou postavy koní či pouze portréty zakomponované do černého pozadí, v kterém se částečně ztrácí.



Obr. 17: A dark horse, O'CONNOR, akryl na plátně, 91 × 122cm, r. 2012.<sup>89</sup>

<sup>87</sup> Tony O'Connor: Biography. <https://www.mutualart.com/Artist/Tony-O-Connor/B6261EA5C956577B/Biography> [online]. [cit. 2022-04-19]. Dostupné z:

<https://www.mutualart.com/Artist/Tony-O-Connor/B6261EA5C956577B/Biography>

<sup>88</sup> White tree studio. <https://white-tree-studio-online-store.myshopify.com/pages/about-us> [online]. [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://white-tree-studio-online-store.myshopify.com/pages/about-us>

<sup>89</sup> Mutualart: A dark horse. <https://www.mutualart.com/Artwork/A-Dark-Horse/7EC296A6EE39DEA6> [online]. [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.mutualart.com/Artwork/A-Dark-Horse/7EC296A6EE39DEA6>

## 1.5.2 Zsolt Bodoni

Maďarský malíř narozený v roce 1977, působící v Budapešti, která se řadí mezi umělce poválečné a současné. Jeho obrazy, mnohdy malované v kombinaci olejových a akverelových barev, vystavoval v mnoha galeriích a muzeích po světě.<sup>90</sup> Zaobírá se figurativní malbou, především žen, ale i koní, které vnímá s jistou symbolikou, proměnou či zasazením do neobvyklých scén a prostředí. Poukazuje na metamorfózu známých věcí v novém pojetí.<sup>91</sup> Jeho malby mě „vtahují“ dovnitř děje a nutí přemýšlet, vnímat celkovou kompozici, kterou podává zvláštním osobitým rozvržením v pochmurných barvách. Malíř se nevyhýbá tématu smrti a s plnou důstojností v kombinaci s jinými idoly opačného významu, dosahují jeho obrazy pro mne takové síly.



Obr. 18: Hrabě Andrrasy ve slévárně, BODONI, olej a akryl na plátně, 149,9 × 218,8 cm, r. 2009.<sup>92</sup>

<sup>90</sup> Zsolt Bodoni: Biography. <https://www.mutualart.com/Artist/Zsolt-Bodoni/470000488817C0CA/Biography> [online]. [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.mutualart.com/Artist/Zsolt-Bodoni/470000488817C0CA/Biography>

<sup>91</sup> Zsolt Bodoni: Mutualart. [https://www.huffpost.com/entry/zsolt-bodonis-show-gods-a\\_n\\_877002#s291886?utm\\_source=mutualart&utm\\_medium=referral](https://www.huffpost.com/entry/zsolt-bodonis-show-gods-a_n_877002#s291886?utm_source=mutualart&utm_medium=referral) [online]. [cit. 2022-04-09]. Dostupné z: [https://www.huffpost.com/entry/zsolt-bodonis-show-gods-a\\_n\\_877002#s291886?utm\\_source=mutualart&utm\\_medium=referral](https://www.huffpost.com/entry/zsolt-bodonis-show-gods-a_n_877002#s291886?utm_source=mutualart&utm_medium=referral)

<sup>92</sup> Bodoni: Mutualart. [https://www.huffpost.com/entry/zsolt-bodonis-show-gods-a\\_n\\_877002#s291886?utm\\_source=mutualart&utm\\_medium=referral](https://www.huffpost.com/entry/zsolt-bodonis-show-gods-a_n_877002#s291886?utm_source=mutualart&utm_medium=referral) [online]. [cit. 2022-04-09]. Dostupné z: [https://www.huffpost.com/entry/zsolt-bodonis-show-gods-a\\_n\\_877002#s291886?utm\\_source=mutualart&utm\\_medium=referral](https://www.huffpost.com/entry/zsolt-bodonis-show-gods-a_n_877002#s291886?utm_source=mutualart&utm_medium=referral) [https://www.huffpost.com/entry/zsolt-bodonis-show-gods-a\\_n\\_877002#s291886?utm\\_source=mutualart&utm\\_medium=referral](https://www.huffpost.com/entry/zsolt-bodonis-show-gods-a_n_877002#s291886?utm_source=mutualart&utm_medium=referral)

## 2 PRAKTICKÁ ČÁST

V této části bych představila blíže své dvě olejomalby na ručně napnutém plátně, od začátku vzniku až po samotný konec. Popíšu fáze, které předcházely samotnému malování a vysvětlím i podstatu této tematiky, jež jsem si pro bakalářskou práci zvolila.

### 2.1 Příprava podkladu

Zpočátku jsem kladívkem ztloukla rámy o velikosti 120 × 80 cm. Následovalo rozmotání plátna, které je v kombinaci ze lnu a bavlny, na něž jsem rozmístila ztloučené rámy. Plátno jsem naměřila s přesahem velikosti rámu zhruba o 10 cm, což sloužilo jako rezerva z každé strany pro pozdější napínání. Jakmile bylo plátno ustriženo, započalo jeho napínání na rám pomocí sponkovačky. Postupovala jsem s napínáním od středu jedné lišty a poté pokračovala vždy do kříže, tak aby plátno bylo rovnoměrně připevněné a dostatečně silně napnuté. Ke konci se jen zapravily rohy a tímto bylo napínání plátna dokončené.

Poté jsem začala s prvním nátěrem z kličového roztoku, jež dodává plátnu větší pružnost a pevnost. Konkrétně jsem použila kostní klíč v podobě granulí, které přes noc naboptnaly ve vodě, a poté následovalo jejich pomalé nahřívání v hrnci. Jakmile byl klíč dostatečně teplý a rozpuštěný v jeden celek, natřela jsem jednu vrstvu plátna z jedné i z druhé strany. Po zaschnutí vrstvy jsem namíchala šeps, který byl aplikován na plátno ve dvou vrstvách, ovšem jen ze strany lící. Jakmile vše zaschlo, poté došlo k obroušení jemným smirkovým papírem do jemna. Na finální vrstvě podkladu je nanášena krycí olejová bělova, po jejímž uschnutí jsem začala se samotnou malbou olejovými barvami.

## 2.2 Koncept práce

Bytost nazývaná kůň se s mojí osobou střetla již od malička, nyní se prolíná a propojuje na mnohých úrovních mého těla i duše. Hned v několika prvních měsících po mém narození mě táta vzal s sebou do sedla, kde jsem poznala ten nejúžasnější pohled na svět, který jsem si zamilovala. Mnohdy jsme tak společně jezdili na vyjížďky po lesích a loukách, při nichž mi o koních povídal. Koně jsme měli na naší rodinné farmě spolu s jinými zvířaty a já jako malá se neustále pohybovala kolem nich. Strach jsem neměla, jen jsem je vždy obdivovala a pozorovala.

Slovo kůň a jeho bytost se stala mým neoblíbenějším, a to i v tvorbě, což se projevilo již v mateřské škole, kde jsem je ráda vyobrazovala. Nikdy jsem od tohoto tématu nedokázala upustit, každý další rok a každá další studia jsem koně zobrazovala skrze výtvarnou tvorbu. Když tak vzpomínám, byl to pro mne už tehdy ohromný zdroj inspirace a energie a za tuto uměleckou stránku jsem povděčna své mámě, která sama mnohdy koně kreslila a malovala třeba i na fasádu naší stáje.

Tu největší dávku inspirace, která ve mně proudí i dnes, mi dal můj vlastní kůň Jurásek, kterého jsem dostala jako vysněný dárek od rodičů v 9. třídě na základní škole. Byla jsem s ním každičky den ve špatných i dobrých chvílích. Prožili jsme spolu úžasný, nenehraditelný čas. Stal se pro mé srdce tím nejdokonalejším přítelem, jelikož mi byl vždy nejbliže (i více než člověk), a tak jsme kráčeli společnou cestou trvající více jak 8 let.

Věděla jsem, že i v bakalářské práci se budu tímto koňským parťákem inspirovat, ovšem míra inspirace se změnila, jakmile mi před dvěma lety umřel v „náručí“. Tím se uvnitř mne hodně změnilo, a to i v chápání a vnímání světa kolem mne. Takže najednou se bakalářka měla zaobírat tématem smrti a pomíjivosti. Avšak po pár měsících uležení v hlavě a konzultaci s mím vedoucím práce se rozhodlo jinak. Nakonec zpětně vím, že za tu změnu jsem ráda, důvod proč to rozepisuji níže v textu.

Účelem praktické části bylo malovat obrazy podle fotografií, jež jsem společně s mím koněm v minulosti pořídila. Avšak celý koncept se vyvíjel a proměňoval během malování. Až při malbě druhého a tím i posledního obrazu se mi ujasnil hlavní záměr celé práce.

## 2.3 První obraz

Když jsem se procházela v albech pro tvůrčí inspiraci, chlěla jsem nalézt fotografii z netradičního pohledu a upoutala mne konkrétně jedna focená z pohledu mírně dostrany, avšak stále zachycující profil hlavy koně. Začala jsem s malbou této fotografie a s myšlenkami tímto směrem se ubírajícími, ačkoliv se během procesu malby mé myšlenky měnily a vzpomínky přicházely. Jedna ze zásadních věcí, které jsem začala věnovati pozornost bylo uždění.

Uvědomila jsem si, že první společné roky jsem bezmyšlenkovitě tyto věci k „ovládání“ koně používala, avšak později jsem pro jízdu i práci ze země měla odpudivý vztah a jejich užívání přestala aplikovat. Po několik let jsem se tak učila s Juráškem přirozené komunikaci na principu důvěry a respektu. Prostřednictvím tohoto obrazu jsem též navázala na historický kontext, z hlediska vnímání již zmíněných prostředků pro komunikaci a práci s koněm. V průběhu malby se mi vynořovaly vzpomínky, o tom, jaké to bylo, když si vzájemně s koněm dopřejete svobodu v celé své přirozenosti a podstatě, přičemž se vyrovná respekt vzájemně s důvěrou, síla se zranitelností a vzniká tak čistá láska. Je to až neskutečný a nepopsatelný pocit, ovšem ten, kdo to na vlastní kůži neprožije, nejspíš nepochopí, jakou to má sílu. Chci tím říct, že v takový moment se všechny hodnoty, emoce, vlastnosti, temperament každého vyrovnají do čisté harmonie a spojí v jedno a jste jen vy a kůň v této vzájemné propojenosti a spokojenosti. Tyto poznatky nejvíce pochytily některé z původních indiánských kmenů.

Ačkoliv každá duše, koňská i ta lidská, touží po naprosté svobodě a nebýt nikoho ani ničeho součástí, ale jen být a nespoutaně žít. Jako když vidíte, v otevřené krajině, svobodně běhat divoké koně. Je to přirozená krása, divokost, síla a elegance, která se nikdy ničemu nemůže vyrovnat. Těchto předností si už i egyptané povšimnuli, přičemž kůň pro ně zpodobňoval krásu a stal se symbolem jejich vysoce vládnoucích vrstev.

Však každý člověk nemá tu trpělivost a záměr, tohoto stavu přirozené harmonie v komunikaci s koněm dosáhnout. A právě v opačném případě, chce mít člověk nad koněm bezprostředně plnou kontrolu a moc, a tím být jeho vůdcem nebo si přisvojit jeho vlastnosti, jež samotnému člověku chybí. Čili svázat hlavu koně, do huby dát kus železa, tělo stáhnout popruhem se sedlem a použití dalších zbytečných stahovacích řemenů či dokonce na boty dát



ostré ostruhy a do rukou vzít bič. V řádu tisíciletí tímto člověk omezuje koně, aby jej poslouchal, aby člověku dal vše, co může například i do boje, jako tomu bylo do první světové války. Avšak tímto lidé dokáží vzít koni vše, co je pro něj přirozené či charakteristické a v neposlední řadě i jejich jiskru v oku. Potlačit pravou podstatu koňské bytosti ku prospěchu člověka, aby se stal nástrojem či chloubou, ačkoliv je to pro koně nepříjemné mnohdy i bolestivé.

I dnes se s těmito potřebami či výbavou setkáváme, ovšem doba to považuje za „normální“. V této moderní době se tyto bolestivé pomůcky skrývají za ideou falešné krásy. Lidé chtějí mít svého koně barevně sladěného, a to díky postrojům a umělým doplňkům a nejlépe i s oblečením jejich jezdců. To všechno je jen povrchové, ta hlavní vnitřní propojenost koně a člověka se téměř vytratila. Dnes koluje mezi lidmi lživá iluze, o tom, co je kůň, původně potomek divokého koně. Avšak je třeba zmínit, že stále existuje několik lidí, kteří pracují s koňmi na přirozené úrovni a hovoří s nimi jejich jazykem a řečí těla. Obdivují jejich přirozený temperament a podstatu duše.



Obr. 19: Portrét s uzdečkou, 80 × 120 cm, olej na plátně, 2022.

## 2.4 Druhý obraz

Ke vzniku druhého obrazu přispěla fotka, která též zachycuje portrét z profilu, jelikož jsem nechtěla odbíhat daleko od předešlého motivu. Tato fotografie mne vždy nějakým způsobem přitahovala a na nějaký čas utkvěla i v hlavě. Jelikož jsem chtěla, aby druhé plátno zachycovalo opak prvního, tedy přirozenost a důstojnost koňské bytosti, mohla jsem fotografii pro předlohu s radostí použít. Původní záměr na začátku při rozmalbě byl ukázat koně, jako svobodného a krásného bez lidského dokrášlování či zbytečných pomůcek k „ovládání“, avšak v průběhu malby se tento záměr proměnil a prohloubil se tak celkový význam obrazu.

Proč portrét? To byla otázka na kterou jsem dlouhou dobu nebyla schopná sama sobě odpovědět. Jakmile jsem se však v teoretické části dostala ke starověkému římskému umění, narazila jsem na jejich tradici, jež byla právě v zobrazování portrétu či odlévání masek zemřelých. Avšak tyto akty se děly jen pro zachování podoby zesnulých lidí, nikdy ne pro koně. Ovšem mně se to spojilo a teď už vím, že bych chtěla, aby tyto obrazy byly na památku mého koně. Navíc jsem u tohoto obrazu šla v myšlenkách stále dál do vzpomínek, i když jsem už nechtěla, nedalo se to zastavit.

Vracela jsem se především k onomu poslednímu dnu, kdy zemřel. Ačkoliv se všechno tehdy odehrálo tak rychle, bez přípravy či jakéhokoliv malého očekávání, uvnitř jsem měla spoustu nevyřešených věcí. V této malbě mě to nutilo se vrátit zpět a pomalu si znovu všechno zrekapitulovat. Najednou jsem věděla plno odpovědí, i ty které se týkají těchto obrazů. Jako třeba, proč jsou malby v životní velikosti a nebo malované chloupek po chloupku realistickou formou až k hyperrealistické. Především u tohoto obrazu jsem si dala záležet na měření velikostí dle původní reality, aby i mé oči mohly zpátky vidět malovanou podobiznu, jež právě svoji totožnou velikostí působí více věrohodněji. Vždy když jsem malovala obrazy, působily realistickým dojmem, jelikož mne to tak bavilo, ale zde v této malbě jsem se zabývala každíčkým chlupem zvlášť, a o to více jsem se snažila zachytit jejich přirozenou barevnost a délku. Místy se mi zdálo jako bych i tu vůni jeho kůže znovu cítila, nicméně to si hrály se mou jen mé smysly.

Již staří egypt'ané věděli, že je vše pomíjivé, dnes to vím i já. Díky těmto malbám se žal uvnitř mne rozplynul a další jiné negativní dojmy odešly. Teď s vděčností vzpomínám a děkuji za vše zlé i dobré, co s sebou život přináší.



Obr. 20: Podobizna Juráška, 120 × 80 cm, olej na plátně, 2022.

## Závěr

Prostřednictvím této bakalářské práce jsem si uvědomila mnoho myšlenek a dozvěděla se mnohé informace, což mne dnes posunulo zase o něco dál. Jsem vděčna za vznik těchto dvou olejomalb, jež zachycují mé pocity a hlavně podobiznu mého koně, nyní na jeho památku. Celý proces, díky němuž jsem si uvnitř sebe mohla nastolit znovu klid a vnitřní rovnováhu, je uložen zde, zde ve vrstvách barevných ploch setrvávajících na těchto plátnech a při opětovném pohledu na obrazy si tak mohu lehce vybavit znovu každíčkový tah štětcem, jež byl s určitou myšlenkou a pocitem. Záměrně jsem pro malbu zvolila olejové barvy, ačkoliv se pro mě stali k malbě těmi nejoblíbenějšími.

Skrze proniknutí do knih o umění a historii koní, jsem si utvrdila myšlenku, že koně vždy k lidem přicházeli s něčím okouzlejícím, co člověku vždy chybělo. A tak celá staletí lidé usilovali prostřednictvím tohoto zvířete o „získání“ jeho svobody, moci, elegance a bujně krásy, kterou kůň zpodobňuje. Leckteré starověké kultury si povšimnuly předností, které kůň pro ně symbolizoval, a tak v mnohých ohledech jej i v umění zachytily. Jak jsem se dočetla tak i v opačném případě byly kultury, které koně naprosto potlačovaly a spíše je využívaly jen jako nástroje bez jakéhokoliv citu k nim. Jakmile jsem přešla ke studiu umělců z 19. století, ohromně mne svými obrazy nadchl malíř Géricault, jehož koně podle mého názoru vyjadřují onu čistou podobu přirozené podstaty koní.

Díky této bakalářské práci jsem zaznamela mnohé malíře, kteří tíhli k lásce ke koním jako já a nebáli se ji ve svých malbách vyjádřit, což mě podpořilo nadále v tomto námětu pokračovat. Přestože dnes už kůň pro společnost neznamená to, co dříve a mnoho lidí jej nemá možnost poznat, o to víc si myslím, že je potřeba dát těmto zvířatům úctu a obdiv, třeba prostřednictvím jejich ztvárnění v umění, ačkoliv cítím že inspirace skrze ně je nekonečná.

## **RESUMÉ**

This bachelor diploma thesis consists of a theoretical and practical part. The theoretical part deals with the motive of the horse and its depiction in art, especially in painting, from prehistory to the present. Although the depiction of horses has always been related to their use and a certain symbolism, I mention this in the text. The practical part deals with my own painting of a horse. My intention was to capture a portrait of my horse, which died. I created two paintings measuring 120 × 80 cm. In the text I also mention the whole process of penetration and the concept of these images. I chose oil colours for painting, because I have the most experience with them and their technology constantly surprises me.

## Anotace

<b>Jméno a příjmení:</b>	Lucie Krmelová
<b>Fakulta:</b>	Pedagogická fakulta
<b>Katedra nebo ústav:</b>	Katedra výtvarné výchovy
<b>Vedoucí práce:</b>	Mgr. David Jedlička, Ph.D.
<b>Rok obhajoby:</b>	2022

<b>Název práce:</b>	Kůň
<b>Název práce v angličtině:</b>	Horse
<b>Anotace práce:</b>	V teoretické části práce se zaměřuji na zobrazování koně v umění, především v malířství. A to od počátku historie až do současnosti. Praktická část se skládá ze dvou maleb, vysvětlení konceptu, popis technologického postupu a fotodokumentace.
<b>Klíčová slova:</b>	kůň, kůň v historii, kůň v umění, portrét, realistická malba, symbolika
<b>Anotace v angličtině:</b>	In the theoretical part of the thesis I focus on depicting horses in art, especially in painting. From the beginning of the history to the present. The practical part consists of two paintings, an explanation of the concept, a description of the technological process and a photo documentation.
<b>Klíčová slova v angličtině:</b>	horse, horse in history, horse in art, portrait, realistic painting, symbolism
<b>Přílohy vázané k práci:</b>	1 CD s elektronickou podobou práce a fotografiemi obrazů
<b>Rozsah práce:</b>	44
<b>Jazyk práce:</b>	Čestina

## Seznam použité literatury

### Použitá literatura:

1. BECKETT, Wendy. *1000 nejkrásnějších obrazů historie*. Praha: Knižní klub, 2001. ISBN 80-242-0667-6.
2. BIDLO, Jaroslav. *Kultura byzantská: její vznik a význam*. Praha: Jos. R. Vilímeck, 1917.
3. DOBRORUKA, Luděk Jindřich a kol. *Zkrocený vládce stepi*. Praha: Panorama, 1992. ISBN 80-7038-229-5.
4. DUŠEK, Jaromír. *Kůň ve službách člověka: středověk*. Jílové u Prahy: Apros, 1995.
5. FAURE, Élie. *Dějiny umění: Díl 1. Umění starověké*. Praha: Aventinum, 1927.
6. FONTANA, David, Hannah FIRMIN a Ivan NĚMEČEK. *Tajemný jazyk symbolů: názorný klíč k symbolům a jejich významům*. Praha: Paseka, 1994. ISBN 80-85192-91-8.
7. GARBINI, Giovanni. *Starověké kultury Předního východu*. Praha: Artia, 1971.
8. GUDIOL, José a Libuše PROKOPOVÁ. *Velázquez: 1599-1660*. Praha: Odeon, 1978.
9. HUNTER, Erica C. D., Alan MAIS a Dagmar EISENMANNOVÁ. *Nejstarší civilizace*. Praha: Nakladatelský dům OP, 1996. ISBN 80-85841-30-4.
10. KRSEK, Ivo. *Petrus Paulus Rubens*. Praha: Odeon, 1990. ISBN 80-207-0130-3.
11. KRSEK, Ivo. *Tizian*. Praha: Odeon, 1976.
12. MARTIN, René, Jiřina PERGLOVÁ a Věra HRUBANOVÁ. *Slovník řecko-římské mytologie a kultury*. Praha: EWA, 1993. ISBN 80-85764-02-4.

13. MATĚJČEK, Antonín. *Dějepis umění: Díl první: Umění doby předdějinné a starého věku*. Praha: Jan Štenc, 1922.
14. MUTHER, Richard. *Dějiny malířství: III. svazek 18. a 19. století*. Praha: F. Šimáček, 1911.
15. OPPENHEIM, Adolf Leo a kol. *Starověká Mezopotámie: portrét zaniklé civilizace*. Praha: Academia, 2001. ISBN 80-200-0749-0.
16. OWUSU, Heike. *Egyptské symboly*. Olomouc: Fontána, 2003. ISBN 80-7336-036-5.
17. PEČÍRKA, Jaromír. *Leonardo da Vinci*. Praha: Odeon, 1977.
18. PIJOÁN, José a Lenka BYDŽOVSKÁ. *Dějiny umění. 9*. Praha: Knižní klub, 2000. ISBN 80-7176-764-6.
19. PIJOÁN, José. *Dějiny umění. 8*. Praha: Odeon, 1990. ISBN 80-207-0888-X.
20. PIJOÁN, José. *Dějiny umění: Umění doby předdějinné a starého věku. 1*. Praha: Odeon, 1977.
21. PŮTOVÁ, Barbora, Václav SOUKUP a UNIE COMENIUS. *Evoluce člověka a pravěké umění*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010. ISBN 978-80-7290-476-1.
22. STRONG, Donald Emrys, Radislav HOŠEK a Jan BOUZEK. *Antické umění*. Praha: Artia, 1970.
23. SVOBODA, Jiří A., Martin FROUZ a Jean CLOTTES. *Počátky umění*. Praha: Academia, 2011. ISBN 978-80-200-1925-7.
24. ZAMAROVSKÝ, Vojtěch, Peter ZAMAROVSKÝ a Otakar POK. *Bohové a králové starého Egypta*. Praha: Mladá fronta, 1979.



## Internetové zdroje:

1. Géricault. <https://www.slavneobrazy.cz/gericault-theodore-hlava-kone-ido-13893> [online]. [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.slavneobrazy.cz/gericault-theodore-hlava-kone-ido-13893>
2. Mutualart: A dark horse. <https://www.mutualart.com/Artwork/A-Dark-Horse/7EC296A6EE39DEA6> [online]. [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.mutualart.com/Artwork/A-Dark-Horse/7EC296A6EE39DEA6>
3. Tony O'Connor: Biography. <https://www.mutualart.com/Artist/Tony-O-Connor/B6261EA5C956577B/Biography> [online]. [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.mutualart.com/Artist/Tony-O-Connor/B6261EA5C956577B/Biography>
4. White tree studio. <https://white-tree-studio-online-store.myshopify.com/pages/about-us> [online]. [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://white-tree-studio-online-store.myshopify.com/pages/about-us>
5. Zsolt Bodoni: Biography. <https://www.mutualart.com/Artist/Zsolt-Bodoni/470000488817C0CA/Biography> [online]. [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.mutualart.com/Artist/Zsolt-Bodoni/470000488817C0CA/Biography>
6. Zsolt Bodoni: Mutualart. [https://www.huffpost.com/entry/zsolt-bodonis-show-gods-a\\_n\\_877002#s291886?utm\\_source=mutualart&utm\\_medium=referral](https://www.huffpost.com/entry/zsolt-bodonis-show-gods-a_n_877002#s291886?utm_source=mutualart&utm_medium=referral) [online]. [cit. 2022-04-09]. Dostupné z: [https://www.huffpost.com/entry/zsolt-bodonis-show-gods-a\\_n\\_877002#s291886?utm\\_source=mutualart&utm\\_medium=referral](https://www.huffpost.com/entry/zsolt-bodonis-show-gods-a_n_877002#s291886?utm_source=mutualart&utm_medium=referral)

## Seznam obrázků a jejich zdroje

Obr. 1: Hlava koně z Mas d'Azil, Museum v Saint-Germain. MATĚJČEK, Antonín. *Dějepis umění: Díl první: Umění doby předdějinné a starého věku*. Praha: Jan Štenc, 1922, s. 209.

Obr. 2: Kůň ze štítu Parthenónu, FEIDIAS, Britské museum, kolem r. 440 př. K. FAURE, Élie. *Dějiny umění: Díl 1. Umění starověké*. Praha: Aventinum, 1927, s. 118.

Obr. 3: Zobrazení bojovného výjevu, jež ukazuje krále Tutanchamona. OWUSU, Heike. *Egyptské symboly*. Olomouc: Fontána, 2003. ISBN 80-7336-036-5, s. 281.

Obr. 4: Růžový kůň z Canineova hrobu, kolem r. 1420 př. K. PIJOÁN, José. *Dějiny umění: Umění doby předdějinné a starého věku. 1*. Praha: Odeon, 1977, s. 124.

Obr. 5: Asyrský vozataj na válečném voze zapřahnutý za dvěma páry koní. HUNTER, Erica C. D., Alan MAIS a Dagmar EISENMANNOVÁ. *Nejstarší civilizace*. Praha: Nakladatelský dům OP, 1996. ISBN 80-85841-30-4, s. 77.

Obr. 6: Reliéf zobrazující koně při napájení vodou a člověka kartáčujícího srst jednoho z nich, 9. stol. př. K. HUNTER, Erica C. D., Alan MAIS a Dagmar EISENMANNOVÁ. *Nejstarší civilizace*. Praha: Nakladatelský dům OP, 1996. ISBN 80-85841-30-4, s. 23.

Obr. 7: Malba Chalkidské vázy. MATĚJČEK, Antonín. *Dějepis umění: Díl první: Umění doby předdějinné a starého věku*. Praha: Jan Štenc, 1922, s. 270.

Obr. 8: Alexandrova bitva u Issu, Mosaika z Casa del Fauno v Pompejích, Mus. v Neapoli. MATĚJČEK, Antonín. *Dějepis umění: Díl první: Umění doby předdějinné a starého věku*. Praha: Jan Štenc, 1922, s. 317.

Obr. 9: Závod vozů, freska, š. 148 cm, hrobka colle Capuccini, Chiusi, okolo r. 450 př. K. STRONG, Donald Emrys, Radislav HOŠEK a Jan BOUZEK. *Antické umění*. Praha: Artia, 1970, s. 122.

Obr. 10: Nástěnná malba, hrobka Campana ve Vejích. MATĚJČEK, Antonín. *Dějepis umění: Díl první: Umění doby předdějinné a starého věku*. Praha: Jan Štenc, 1922, s. 330.

Obr. 11: Návrh Neptuna a čtyřspřeží koní, LEONARDO DA VINCI, uhlík na bílém papíře, r. 1504. PEČÍRKA, Jaromír. *Leonardo da Vinci*. Praha: Odeon, 1977, s. 62.

Obr. 12: Jezdecký portrét Karla V., TIZIAN, olej na plátně, 332 × 279 cm, Madrid, r. 1548. KRSEK, Ivo. *Tizian*. Praha: Odeon, 1976, s. 42.

Obr. 13: Jezdecký portrét vévody z Lermy, RUBENS, olej na plátně, 283 × 200 cm, Madrid, r. 1603. KRSEK, Ivo. *Petrus Paulus Rubens*. Praha: Odeon, 1990. ISBN 80-207-0130-3, s. 13.

Obr. 14: Jezdecký portrét Filipa IV., VELAZQUÉZ. GUDIOL, José a Libuše PROKOPOVÁ. *Velázquez: 1599-1660*. Praha: Odeon, 1978, s. 156.

Obr. 15: Hlava koně, GÉRICAULT, olejomalba. Géricault.  
<https://www.slavneobrazy.cz/gericault-theodore-hlava-kone-ido-13893> [online]. [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.slavneobrazy.cz/gericault-theodore-hlava-kone-ido-13893>

Obr. 16: Klisny a hříbata pod velkými duby, STUBBS, olej na plátně, 99 × 187 cm, soukromá sbírka, kolem r. 1764 – 68. BECKETT, Wendy. *1000 nejkrásnějších obrazů historie*. Praha: Knižní klub, 2001. ISBN 80-242-0667-6, s. 446.

Obr. 17: A dark horse, O' CONNOR, akryl na plátně, 91 × 122 cm, r. 2012. Mutualart: A dark horse. <https://www.mutualart.com/Artwork/A-Dark-Horse/7EC296A6EE39DEA6> [online]. [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.mutualart.com/Artwork/A-Dark-Horse/7EC296A6EE39DEA6>

Obr. 18: Hrabě Andrrasy ve slévárně, BODONI, olej a akryl na plátně, 149,9 × 218,8 cm, r. 2009. Zsolt Bodoni: Mutualart. [https://www.huffpost.com/entry/zsolt-bodonis-show-gods-a\\_n\\_877002#s291886?utm\\_source=mutualart&utm\\_medium=referral](https://www.huffpost.com/entry/zsolt-bodonis-show-gods-a_n_877002#s291886?utm_source=mutualart&utm_medium=referral) [online]. [cit.

2022-04-09]. Dostupné z: [https://www.huffpost.com/entry/zsolt-bodonis-show-gods-a\\_n\\_877002#s291886?utm\\_source=mutualart&utm\\_medium=referral](https://www.huffpost.com/entry/zsolt-bodonis-show-gods-a_n_877002#s291886?utm_source=mutualart&utm_medium=referral)

Obr. 19: Portrét s uzdečkou, 80 × 120 cm, olej na plátně, 2022. Foto autor.

Obr. 20: Podobizna Juráška, 120 × 80 cm, olej na plátně, 2022. Foto autor.